

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlul de manuscris

CZU: 340.12(043.2)

TĂNASE OLEG

PARTICULARITĂȚILE CONSTRÂNGERII JURIDICE ÎN STATUL DE DREPT

Specialitatea 551.01 – Teoria generală a dreptului

REZUMATUL

tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU 2023

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Drept Public a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific:

BALTAG Dumitru, doctor habilitat în drept, profesor universitar.

Referenți oficiali:

1. Ciobanu Rodica, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USM,
2. Lupașcu Zinaida, doctor în drept, conferențiar universitar, UTM.

Componenta Consiliului științific specializat:

1. Smochină Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM, Președinte.
2. Postu Ion, doctor în drept, conferențiar universitar, Secretar științific.
3. Avornic Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USPEE,
4. Grecu Raisa, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, USPEE,
5. Negru Boris, doctor în drept, profesor universitar, USM.

Susținerea va avea loc pe data de 30 noiembrie 2023 ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 551.01-23-74 din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova pe adresa: MD-2012, mun.Chișinău, str. Vlaicu Pircălab 52, bir.212.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a Universității Libere Internaționale din Moldova (<https://ulim.md/doctorat/sustinerea-tezelor-de-doctorat/>) și Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<http://www.cnaa.md/>).

Rezumatul a fost expediat la data de 26 octombrie 2023.

Secretar științific al Consiliului științific specializat

POSTU Ion, doctor în drept, conferențiar universitar.

Conducător științific

BALTAG Dumitru, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Autor

TĂNASE Oleg

©TĂNASE Oleg, 2023

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	9
BIBLIOGRAFIE	9
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE	9
ADNOTARE (în limba română, engleză și rusă)	9

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Actualitatea temei cercetate este dată de evoluția și dezvoltarea lumii juridice, modificarea unor relații și fenomene sociale, concurența dintre ”drept” și anumite ”limitări ale dreptului”.

Dreptul și constrângerea sunt fenomene sociale care nu pot fi analizate în mod izolat. Interacțiunea lor se manifestă în două moduri: constrângerea ca o proprietate inherentă dreptului; și din moment ce constrângerea este guvernată de drept dobândește noi proprietăți integratoare, devenind constrângere juridică.

Cunoașterea dreptului este esențială pentru teoria generală a dreptului. Este una dintre aspectele „*etern*”, care se elucidează în fiecare etapă de dezvoltare a societății, dreptul descoperind noi proprietăți și noi corelații cu fenomenele sociale. Acest lucru demonstrează, în primul rând, caracterul dinamic al dreptului, capacitatea sa de a răspunde cu sensibilitate la schimbări și, în al doilea rând, duce la dezvoltarea aptitudinilor politico-juridice și schimbărilor în teoriile politico-juridice.

Printre atributele inerente dreptului se numără faptul că acesta este asigurat de un mecanism de constrângere aplicat de stat. În această privință constrângerea ca și instrument juridic asigură eficiența dreptului, iar în consecință statul deține un monopol absolut în exercitarea constrângerii, asigurând în așa mod o securitate a relațiilor sociale.

Constrângerea nu este un obiectiv al activității statului, ci un mijloc de natură procedurală prezent în această activitate a statului. Constrângerea reprezintă un atribut al dreptului care face posibilă extinderea acțiunii statului la o gamă mai largă de participanți la relațiile sociale. Dreptul – ca un mijloc eficient de reglementare a relațiilor sociale, vine să asigure atât conformarea societății la normele juridice, cât și a statului. În acest context, interesele comune coordonate ale diferitelor structuri statale din societate se exprimă în activitățile statului, în funcționarea legii și a dreptului *in integrum*.

Cu toate acestea, am putea vorbi de un compromis, ceea ce nu presupune că se renunță la utilizarea măsurilor de constrângere. Gama largă de interese ale diferiților actori din relațiile sociale nu se traduc întotdeauna prin dispoziții generale, acest lucru implică posibilitatea aplicării ulterioare a unor măsuri de constrângere din partea statului în cazul unui comportament derogatoriu. Astfel respectarea dispozițiilor legale nu se bazează întotdeauna pe conștientizarea valorii legii, ci a potențialului de aplicare a măsurilor de constrângere a statului.

Constrângerea juridică analizată din perspectiva termenilor uzuali este o expresie ambiguă. În primul rând, ambiguitatea reiese din potențialul măsurilor de constrângere (fizică și/sau psihică),

exercitându-se o influență puternică de orientare a informațiilor, a cărei esență este de a obține un anumit comportament din punct de vedere social. În al doilea rând, în sensul aplicării directe a unor măsuri de constrângere statale, în cazul în care persoanei îi sunt aduse privări de drepturi, fie de natură personală, materială, jurisdicțională sau organizațională. În acest caz, constrângerea juridică survine ca un efect legal al desconsiderării prescripțiilor legale. Și aici, dreptul este conceput pentru a asigura un echilibru a pretențiilor față de diferiți actori din stat, care sunt ghidați de „*caracterul obligatoriu*” al legii.

În mod direct, constrângerea juridică în statul de drept este relaționată cu ordinea de drept, ce reprezintă desfășurarea normală a activităților sociale. În acest context, conceptul constrângerii și modului de constituire, fac obiectul discuțiilor în contradictoriu, iar *inter alia* chiar și obiectul jurisprudenței.

Așa precum sugerează și titlu prezentei teze, cercetarea s-a realizat pornind de la concepte, operându-se cu noțiuni, opinii, care s-au analizat din punct de vedere filozofic, social și în final la perspectiva juridică, fiind evidențiate strânsa legătură, incluzând corelațiile dintre acestea. În această privință constrângerea juridică se prezintă ca un organism viu, fiind într-un proces de dezvoltare, modificare și chiar încetare.

Schimbările semnificative de ordin socio – politic, juridic prin care a trecut Republica Moldova au influențat procesele legate de dezvoltarea statului de drept și a mecanismelor acestuia, precum și a tuturor relațiilor sociale. În prezent, nu există nici o îndoială privitor la caracterizarea constituțională a Republicii Moldova ca stat democratic, guvernat de drept, principii stabilite de dispozițiile Legii fundamentale. Cu toate acestea, proclamarea naturii juridice a statului presupune crearea unei societăți, în care drepturile și libertățile sunt respectate și protejate în mod practic, urmându-se punerea în aplicare a tuturor principiilor și garanțiilor fundamentale ale omului.

Aducerea tuturor elementelor sistemului politico-juridic în conformitate cu conceptul recunoscut al statului de drept, iar în fond elaborarea unui program pentru dezvoltarea acestuia, devin de mare actualitate pentru cercetarea teoretico-juridică. În acest sens, este regândită problema esenței puterii și sunt determinate limitele aplicării măsurilor de constrângere; dezvoltarea modelelor optime pentru a corela constrângerea, persuasiunea și autoorganizarea socială. Rolul în modelarea instituțiilor juridice și sociale determină nivelul democrației, al justiției, al libertății civile și al egalității în societate.

În condițiile moderne există o avansare constantă a relațiilor sociale, care influențează și viața juridică, iar cel mai important instrument de reconciliere a intereselor publice este constrângerea juridico-statală. Edificarea statului de drept și a constrângerii juridice, ca și concept stabilește direcția prezentei activități de studiu, pun în evidență un sistem de criterii pentru

definirea proceselor și valorilor din sfera reglementărilor politico-juridice, care sunt necesare din perspectiva funcționării statului de drept.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei constă în efectuarea unei cercetări a particularităților constrângerii juridice în cadrul statului de drept, în identificarea și soluționarea problemelor teoretico-practice a interdependenței dintre formele constrângerii, precum și formularea unor recomandări pentru eficientizarea cadrului teoretic în materia teoriei generale a dreptului.

Scopul studiului se axează pe procesul de identificare a particularităților constrângerii juridice, evidențierea temeiului, esenței, structurii și conținutului specific al constrângerii juridice corelate cu conceptul statului de drept.

Obiectivele propuse spre realizare în contextul scopului menționat:

- analiza doctrinei juridice, identificarea opiniilor și teoriilor constrângerii juridice în statul de drept;
- identificarea naturii, esenței și conținutului constrângerii ca fenomen caracteristic tuturor sferelor vieții sociale;
- cercetarea interconexiunilor metodologice de conținut ale fundamentelor istorico-evolutive, filosofice și morale ale constrângerii;
- definirea conținutului și mecanismului constrângerii juridice în statul de drept;
- stabilirea limitelor constrângerii juridice într-un stat de drept;
- determinarea construcției teoretice a instituției constrângerii juridice;
- identificarea particularităților constrângerii juridice în unele ramuri de drept.

Obiectivele stabilite și evidențiate *supra*, acordă nu doar o utilitate teoretică, ci și practică, prin demonstrarea modului în care se realizează reglementările care consacră garanțiile statului de drept, prin intermediul constrângerii juridice.

Ipoteza de cercetare are un caracter anticipativ și se axează pe relevarea dimensiunii juridico-sociologice pe care o ocupă din perspectiva teoriei generale a dreptului, a fenomenului constrângerii în cadrul statului de drept.

Ab initio, studiul conține o analiză a doctrinei, a conceptului teoretico-normativ și legătura practică a constrângerii juridice. Au fost puse în vedere reflecțiile privind construcția teoretică a constrângerii în statul de drept, prin determinarea esenței sociale și interconexiunilor dialectice de conținut ale constrângerii juridice în cadrul raporturilor „constrângere” - „drept”, „constrângere” - „morală” și „constrângere” - „religie”.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea unui instrumentariu pentru identificarea particularităților constrângerii în statul de drept; caracterizarea trăsăturilor

inerente constrângerii juridice; stabilind locul, impactul, valoarea și gradul de dependență a constrângerii juridice pentru funcționarea statului de drept.

Constrângerea juridică prin particularitățile sale, natura acesteia și declanșarea mecanismului de implementare în statul de drept nu este studiată *in integrum*, însă prin efectele care le produce este resimțită *ipso facto*.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. În cadrul procesului de studiere a instituției constrângerii juridice și a particularităților pe care le comportă în cadrul statului de drept, au fost pe larg utilizate metodele generale de cercetare științifică, în special: - *metoda istorică*, cercetarea constrângerii în perspectiva și evoluția sa istorică, în diferite orânduri sociale, fiind influențată pe parcursul istoriei sale de schimbările sociale, economice și politice; - *metoda sociologică*, utilizată pentru a identifica scopul organizării și interpretării datelor informative din practica națională și internațională, care fac posibilă de a evalua modalitatea de reglementare a fenomenului constrângerii; - *metoda comparativ-juridică*, ce a permis analiza reglementărilor juridice a constrângerii juridice în plan național și internațional; identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre legislația națională și cea a altor state; - *metoda logică*, necesară pentru a explica subiectul studiat, prin trecerea de la particular la general a formei de raționament, cât și identificarea concluziilor finale rezultate din cercetarea efectuată.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de esența cercetării, care reprezintă o analiza a definiției conținutului instituției constrângerii juridice și identificarea esenței, locului și rolului ei în edificarea și formarea statului de drept. Noutatea științifică rezidă în *identificarea conținutului constrângerii juridice*, justificarea aplicării acesteia în statul de drept, fiind mijlocul de asigurare a ordinii de drept, care alături de convingere și persuasiune formează o încredere și credință în drept și în statul de drept.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante (problema științifică soluționată) constau în fundamentarea unui conținut al particularităților constrângerii juridice în statul de drept, evidențierea unei interferențe a situațiilor de problemă și de jurisprudență la aplicarea constrângerii juridice. Acestea ne oferă disponibilitatea de-a efectua o evaluare corectă și echitabilă a poziției și particularităților instituției constrângerii juridice în statul de drept.

Lucrarea reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretice și aplicative privind esența și conținutul constrângerii juridice, conceptualizarea construcției teoretice a constrângerii juridice.

Cele enunțate mai sus ne îndreptătesc să formulăm următoarele elemente de noutate științifică regăsite în textul prezentei lucrări, precum și o valoare aplicativă:

- formularea sintagmei „*construcție teoretică a constrângerii juridice*”;
- studierea complexă a conceptului de constrângere și argumentarea utilizării sintagmei „*coerciție juridică*” ca element punitiv;
- identificarea elementelor ce constituie în ansamblu constrângerea juridică;
- evidențierea particularitățile fenomenului de constrângere juridică în reglementări naționale și raportarea lor la standardele internaționale.

Valoarea aplicativă a tezei constă în abordarea ”Particularităților constrângerii juridice în statul de drept”, în câteva aspecte esențiale: în plan teoretico-științific, grație actualității subiectului analizat are natura unei surse științifice care evidențiază în mod inovativ constrângerea juridică; în plan practic – determină situațiile de survenire a constrângerii juridice și aplicarea în modul practic; în plan juridico-didactic, grație utilizării unui areal bibliografic, poate constitui sursă didactică în procesul de predare în cadrul cursului de teorie generală a dreptului.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova (Facultatea Drept), fiind examinată atât la ședința catedrei, cât și în ședința Seminarului Științific de Profil interuniversitar la specialitatea 551.01 – Teoria generală a dreptului.

Rezultatele intermediare, ideile inițiale, constatările juridice împreună cu concluziile și recomandările studiului au fost valorificate și aprobate în cadrul intervențiilor la conferințe științifice naționale și internaționale, precum și prin publicarea articolelor științifice în reviste de specialitate.

CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT

Structura tezei de doctorat este determinată de cerințele regulamentare ale ANACEC, precum și de scopul și obiectivele cercetării. Teza este bine determinată, având o întindere adecvată și care tratează problematica sugerată de titlul tezei, include următoarele compartimente structurale: adnotarea (în limba română, engleză și rusă), lista abrevierilor, cuprins, introducere, patru capitole sistematizate în subcapitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Introducerea reflectă actualitatea și importanța temei, a obiectului de cercetare, determină scopul și obiectivele principale, ipoteza de cercetare; sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese, precum și sumarul compartimentelor tezei.

În Capitolul 1 - „**Analiza situației științifice în domeniul studierii fenomenului constrângerii în cadrul statului de drept**”, sunt supuse investigației și analizate opiniile cercetătorilor din diferite perioade istorice, diferite domenii și viziuni, referitoare la conceptul, construcția și conotațiile filozofico-juridice ale constrângerii.

Subcapitolul 1.1 „*Conceptualizarea teoretico-legală a conceptului de constrângere în planul finalității demersului științific*” tratează subiectul constrângerii de stat, ca un epicentru care a declanșat analiza științifică.

În cadrul prezentei cercetări doctrinale ne-am referit la principii și concepte ale constrângerii morale și teologice,¹ pentru abordări de concept, întrucât noțiunea de morală în viața creștină este strâns legată de noțiunea de teologie. Iar aceste elemente au ca scop formarea unui mod de a gândi și de a trăi în conexiune cu Dumnezeu, fiind instituite anumite valori și reguli de convețuire în familie, în biserică și în societate.

Pentru o perspectivă completă, s-a pus în vedere opinii regăsite în studiul „Plenitudinea lumii și ordinea ei”² al autorului David Bohm, care prezintă că „...*de-a lungul timpului, conceptul de ordine a avut sensuri și semnificații diverse.*” Astfel fie direct sau indirect suntem în prezența unei ordine cu titlu universal, care din punct de vedere al viziunii creștine implică o Putere și o Voință Dumnezeiască. O lucrare³ deosebită în ceea ce privește modul de analiză a cauzelor și a formelor falsului misticism, chiar dacă cu aspirații teologice, vine să explice deosebirea dintre

¹ POPA, Gheorghe. *Introducere în teologia morală. Principii și concepte generale*. Iași: Trinitas, 2003. 227 p. ISBN 973-8179-93-9.

² BOHM, David. *Plenitudinea lumii și ordinea ei*. București: Humanitas, 1995. 312 p. ISBN 973-28-0512-9, p.34.

³ IEROMONAH FĂGEȚEANU, Adrian., IEROMONAH STANCIU, Mihail. *De ce caută omul contemporan semne, minuni și vindecări paranormale?* București: Sofia, 2004. 42 p. ISBN 973-7740-05-X.

credință și anumite practici creștine, care ar putea să compromită sensul ordinii creștine, a religiei și a spiritualității.

Au fost evidențiate rolul și valoarea constrângerii în general, corelate cu schimbările social-economice și politice din societatea contemporană, realizarea constrângerii ca una din funcțiile de administrare a statului. Acest fenomen juridic nu trebuie să aibă caracter fragmentat, ci conectat cu alte elemente juridice, în special cu dreptul și democrația.

Rezultând din faptul că prin natura sa democrația, ca și concept, semnifică puterea care emană de la popor și aparține acestuia, s-a constatat că poporul a încredințat ca această putere să fie realizată de către stat, care în virtutea unei bune și eficiente activități și-a divizat ”forța”, inclusiv ”forța de constrângere”. În aceste condiții, statul organizat pe principiul separației puterilor în stat, se realizează la categoria statului de drept, exprimând o voință clară de activitate și efecte de funcționalitate: *stat-cetățean, cetățean-stat, răspundere și constrângere reciprocă* („*constrângere statală*”, „*constrângere juridică*”).

S-a pus în vedere că constrângerea statală este exercitată de către Stat, prin organele, instituțiile și funcționarii săi; gândul pe care ni l-am propus și pe care l-am urmat, ne-a relevat pe măsură ce aprofundăm subiectul că constrângerea juridică poate implica și răspunderea Statului pentru nerespectarea anumitor drepturi, desconsiderarea unor valori democratice sau după caz, în lipsa unui just echilibru și raport dintre puterile de stat. O varietate a constrângerii juridice se desprinde și din raporturile dintre Guvern și Parlament, resimțită în special în cazul angajării răspunderii Guvernului în fața Parlamentului. Chiar dacă această formă a constrângerii juridice se circumscrie unei activități politice generale, acest mijloc constituțional nu produce efecte de sancționare sau de decădere din drepturi, ci reprezintă o măsură de ocolire a regulilor procedurii legislative pentru împrejurări excepționale.

Vorbind despre concurența dintre constrângerea de stat și constrângerea juridică, acestea pot fi distinse și prin obiectul împotriva căreia sunt îndreptate. Astfel dacă obiectul constrângerii juridice este întotdeauna activitatea și comportamentul persoanei, respectiv fiind o constrângere de legalitate; constrângerea de stat - se aplică persoanei, care interferează cu interesele Statului, intră în conflict cu voința Statului, indiferent de forma în care aceasta este exprimată. Bineînțeles, de cele mai multe ori, obiectul constrângerii juridice este, de asemenea, obiectul constrângerii de stat. Cu toate acestea, nu pot fi ignorate situațiile în care obiectul constrângerii statale și juridice nu coincid în substanță. Astfel în cazul răspunderii statului pentru erori judiciare, Statul ca subiect de drept, a derogat de la norma legală, survenind obligația în constrângere și comportament corespunzător.

Constrângerea juridică și constrângerea statală diferă, de asemenea, în ceea ce privește scopul aplicării lor. Dacă scopul constrângerii juridice este de a asigura bunăstarea societății în ansamblu și a fiecărui membru individual al acesteia prin rezolvarea conflictelor, care apar în societate și prin armonizarea diferitelor interese sociale, scopul constrângerii de stat este de a supune voința și activitatea unui individ sau a unui grup social la sarcinile de asigurare a bunăstării statului. Desigur, orice activitate a statului poate fi descrisă și ca având ca scop asigurarea stabilității sociale prin reglementarea celor mai importante relații sociale, dar nu pentru că „*binele comun*” este scopul real al existenței sale. Menținerea păcii și armoniei sociale prin reglementarea relațiilor sociale este o garanție a durabilității întregului sistem statal, deoarece orice stat care nu este capabil să împace interesele sociale nu poate exista⁴.

Astfel caracterul dualist al raportului dintre constrângerea statală și cea juridică determină introducerea în circulația științifică a termenului „*constrângere statală-juridică*”, care este folosit de obicei ca sinonim al conceptelor „*constrângere statală*” sau „*constrângere juridică*”, fără a fi definit în mod independent.

În mod evident, măsurile de constrângere juridic-statală menite să prevină o astfel de vătămare sau să o elimine nu pot fi exprimate prin sancțiunea normei juridice, deoarece, prin definiție, sancțiunea este capabilă să cuprindă doar măsurile coercitive aplicate în cazul unei abateri a comportamentului participanților la raporturile juridice de la modelul stabilit prin dispoziție. Doctrina menționează că sancțiunea reprezintă componenta normei juridice, care enunță urmările nefavorabile suportate de cei care încalcă dispoziția. Sancțiunea juridică reprezintă reacția autorității normative la destinatarii dispozițiilor sale: *punitivă*, în anumite situații, *stimulatorie*, în alte situații, fapt care decurge din răspunderea juridică a subiectului destinat și poate viza persoana acestuia (de exemplu – detenția), patrimoniul ei (repararea prejudiciului) sau actele juridice întocmite fără respectarea legii și afectate de nulitate (un contract de gaj care încalcă o normă imperativă).⁵

Acordând o privire specială asupra unor reprezentanți ai filozofiei și doctrinei juridice, se evidențiază că anume constrângerea ca și concept este în raport cu sistemul dreptului.

În lucrarea autorului Ion Craiovan citându-l pe Stammler, se menționează că dreptul este un mijloc prin care se realizează un scop: *scopul tuturor scopurilor*. Desigur, dreptul implică voință și, ca orice voință, urmărește scopuri. Dreptul este o voință, dar nu orice voință, ci una inviolabilă, autonomă și coezivă. Dintre toate aceste caracteristici ale dreptului, doar inviolabilitatea denotă

⁴ ТЭНАСЕ, Олег. Проблеми становлення правової демократичної держави. In: *The South Ukrainian Law Journal*. Odessa, 2022, № 3. с.8. ISSN 2312-928X.

⁵ BALTAG, Dumitru. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ULIM, 2010. 237 p. (536) ISBN 987-9975-101-38-7.

caracterul imperativ și coercitiv al dreptului. După Stammler, dreptul este justificat în măsura în care scopurile urmărite sunt juste⁶.

După G. Roubier, citat de Dumitru Baltag, scopul dreptului ca „știință a mijloacelor” se constitui în afara sa, politica stabilind scopurile guvernării sociale, iar dreptul alege mijloacele⁷. Într-o altă accepțiune N.Popa remarcă că: „în această viziune, dreptul are o poziție de subordonare, o existență vegetativă, pe când într-o societate democratică și liberă, dreptul trebuie să supună unei cenzuri proprii scopurile, valorile societății, contribuind la definirea orizontului de idealitate care transcende necesitățile practice imediate și considerentele de oportunitate”⁸

Considerăm că relația dintre stat și constrângerea juridică este de natură dualistă. Pe de o parte, în toate etapele dezvoltării sale istorice, statul a acționat și continuă să acționeze ca subiect principal al constrângerii juridice. În statul de drept, legea este cel mai eficient mijloc de punere în aplicare a strategiei și metodelor constituționale, fiind cel mai eficient instrument de implementare a politicilor sale. Un stat care nu își raportează activitățile la statul de drept nu este considerat legitim de către societate, prin urmare nu se poate aștepta la o existență stabilă și durabilă.

În cadrul subcapitolului 1.2 al tezei, intitulat „*Studiul publicațiilor doctrinare în domeniul manifestării constrângerii juridice*” se conține un studiu al doctrinei naționale și internaționale a fenomenului constrângerii juridice. Întreaga istorie a doctrinelor juridice atestă o imensă experiență în domeniul studiului statului și dreptului, care au permis abordarea complexă și multilaterală a constrângerii juridice. În acest sens, necesită aprecieri de valoare manifestările doctrinarilor autohtoni, orientate spre identificarea, caracterizarea și implementarea statului de drept, fiind nucleul constituirii drepturilor și libertăților fundamentale, cât și a constrângerii juridice.

Edificarea statului de drept „constituie unul dintre principalele subiecte de cercetare ale științei juridice. În pofida faptului că, la nivel constituțional, practic majoritatea statelor care au abolit regimurile totalitare, se declară a fi state de drept, totuși, la nivel teoretic științific, sunt destul de intens polezitate problemele edificării statului de drept. Respectiv, este important de a determina dacă pot fi considerate statele contemporane ca fiind state de drept numai în baza recunoașterii și consfințirii acestui atribut la nivel constituțional și legislativ”⁹.

Profesorul Gheorghe Avornic afirma în cadrul Conferinței Internaționale Științifico-Practice: „Edificarea statului de drept” din anul 2003, că: „... statul de drept reflectă coexistența

⁶ CRAIOVAN, Ion. *Teoria generală a dreptului*. București: Militară, 1997. 362 p. ISBN 973-32-0506-0.

⁷ BALTAG, Dumitru. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ULIM, 2010. 106 p. (536) ISBN 987-9975-101-38-7.

⁸ POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București: Actami, 1996. 334 p. ISBN 973-97016-9-8.

⁹ COSTACHI, Gheorghe. *Rolul justiției în edificarea statului de drept* : Monografie. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Chișinău: Print-Caro, 2021. 1071 p. (45 p.) ISBN 978-9975-56-894-4.

*celor două entități sociale distincte, concomitent indisolubil legate între ele, care sunt Statul și Dreptul, a raporturilor reciproce manifestate ca relație dintre putere și normativitate: prima cu tendențialitate spre dominare și supunere, cealaltă – cu cea de stopare și ordonare”.*¹⁰

Considerăm că o interpretare exhaustivă a instituției constrângerii juridice ar trebui evitată, deoarece aceasta duce la „presupunerea paradoxală că definirea și extinderea legislativă a drepturilor cetățenilor limitează libertatea acestora”¹¹, fie și numai pentru că astfel de drepturi sunt consacrate și nu alte drepturi pot fi exercitate. În plus, sunt specificate posibilitățile și natura exercitării drepturilor. De fapt, nu există nici un motiv pentru a crede că o consacrare constituțională a dreptului la viață sau la demnitate personală, de exemplu, poate restricționa în vreun fel libertatea individului care posedă aceste drepturi.

Aspectul dinamic al constrângerii juridice este exprimat prin punerea în aplicare a măsurilor coercitive juridice. Punerea în aplicare a unor astfel de măsuri este o activitate activă și necesară a subiecților autorizați de stat, pentru punerea în aplicare efectivă a restricțiilor legale care constituie conținutul acestor măsuri. Având în vedere că măsurile de constrângere juridică sunt doar acele măsuri de constrângere juridică care sunt obiectivate în lege, punerea în aplicare a constrângerii juridice nu acoperă aplicarea acelor măsuri care nu sunt prevăzute direct de lege.

Conceptul, esența și particularitățile constrângerii sociale, religioase, morale, juridice, de-a lungul evoluției societății umane, nu a avut o înțelegere univocă, fiind supusă unui tratament diferit. Au fost propuse soluții de ordin subiectiv și obiectiv, proporționale cu scopul de intervenție a statului, prin declanșarea incompatibilităților legale, a constrângerilor juridice.

În Capitolul 2 - „**Fundamentele teoretice și metodologice ale studiului fenomenului de constrângere în statul de drept**” ne-am propus un studiu comparativ, sub aspect teoretic a conceptului de constrângere în statul de drept, reflectând asupra caracteristicilor constrângerii în statul de drept, precum și studiul de interdependență ideologică cu așa instituții ca dreptul, morala, religia. Au fost conturate trăsăturile cantitative ale constrângerii juridice prin intermediul principiilor statului de drept, rezumând asupra unei construcții teoretice a conceptului de constrângere juridică în cadrul și sub influența dreptului în Statul de drept.

Astfel în subcapitolul 2.1 *”Sistemul principiilor statului de drept ca fundament pentru caracterizarea calitativă a constrângerii juridice”* se analizează esența valorilor fundamentale în statul de drept, pentru ca constrângerea juridică să se circumscrie sferei legale. Or, statul nu poate

¹⁰ AVORNIC, Gheorghe. Edificarea statului de drept. În: *Materialele conferinței internaționale științifico-practice: Edificarea statului de drept*. Chișinău, 26-27 septembrie 2003. Chișinău: Transparency International – Moldova, 2003. p.17. ISSN 1811-0770.

¹¹ POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București: Actami, 1996. 43 p. ISBN 973-97016-9-8.

exista în afara dreptului, ”deoarece pentru a-și exprima puterea este nevoie ca dreptul să o reglementeze și să-i ofere statut de legalitate; dreptul joacă rolul de mediator al statului în asigurarea eficacității sale prin instituirea unui comportament general și obligatoriu”¹².

Principiile statului de drept, trebuie să se manifeste atât ca o forță de constrângere, cât și ca o condiție necesară pentru protecția și dezvoltarea drepturilor și libertăților omului. Examinarea rolului constrângerii în statul de drept, necesită o delimitare strictă a caracterului coercitiv al legii și al aspectului ce ține de impunerea acesteia prin sancțiuni. În timp ce legea este de obicei susținută de sancțiuni, acest lucru nu este suficient pentru a caracteriza o normă ca fiind coercitivă. Această distincție devine mai clară la o examinare mai atentă a conceptului de sancțiune.

Sancțiunile reprezintă penalități aplicate în cazul încălcării unei norme, menite de obicei să descurajeze pe viitor încălcările normei respective. Sancțiunile sunt fenomene mult mai largi decât legile și însoțesc încălcările din multe sisteme normative¹³. Regulile unui joc, normele religioase și obiceiurile sociale pot conține anumite forme de sancțiuni care joacă același rol conceptual în toate aceste sisteme. Deși sancțiunile nu sunt specifice doar pentru lege, locul lor în sistemul juridic reprezintă o chestiune de interes deosebit. Ca majoritatea ordinelor normative, existența unei norme nu presupune neapărat existența unei sancțiuni atașate încălcării acesteia. Astfel un individ poate încălca o normă morală fără a fi supus riscului unei pedepse ulterioare. Cu toate acestea, admitem, că superficial vorbind, noțiunea de drept fără sancțiuni pare cel puțin ciudată dacă nu contradictorie. H. Kelsen, de exemplu, a conceput legea drept norme prescrise a căror încălcare dă naștere unor sancțiuni corespunzătoare.¹⁴

În literatura juridică s-a menționat că principiile statului de drept ca fundament pentru caracterizarea calitativă a constrângerii juridice, cât și teoria statului de drept a devenit o veritabilă axiomă a dreptului public, iar ca instrumente eficiente de realizare a lui s-au instituit controlul judecătoresc asupra actelor administrative și controlul constituționalității legilor¹⁵. Iar la cererea persoanei se exercită și un control judecătoresc de către instanța europeană¹⁶.

¹² Emerl, C. L'État de droit dans les systèmes polyarchies eurpéens. In: *Revue française de droit constitutionnel*, nr.2, 1992. p.30, ISBN 9782130734222.

¹³ NEGRU, Boris. Probleme teoretice și practice ale interpretării normelor juridice. În: *Revista Administrarea publică, Revistă metodică-științifică trimestrială*. nr. 2, Chișinău, 2015. p.40. ISSN 1813-8489.

¹⁴ Kelsen, Hans. *Theorie pure du droit, adaptée de l'allemand par H. Thevanaz*, Paris: Diez, 1988. 1178 p. ISBN 2-8252-0753-5 .

¹⁵ BALTAG, Dumitru. Probleme actuale în cunoașterea esenței și conținutului răspunderii juridice. În: *Studii juridice universitare*. nr. 3-4, 2009. p.18. ISSN 1857-4122.

¹⁶ LUPAȘCU, Zinaida. Încălcarea prevederilor art.6 paragraful 1 al Convenției Europene („... orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil) de către instanțele de judecată naționale și ignorarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Materialele conferinței științifico-practice*. 12-13 decembrie 2019, Chișinău, 2019. p.73. ISBN 978-9975-3287-6-0.

Prin urmare, se crează o limitare a puterii statului prin *”drept”*, fiind un echilibru juridic constituit prin norme și principii fundamentale valabile democrației.

Subcapitolul 2.2 din teză, cu titlu *„Caracteristicile inerente constrângerii analizate prin prisma esenței sale sociale”* se adresează studiului locului și rolului constrângerii, ca fenomen în sistemul social. Esența constrângerii este analizată din privința proprietăților acestui fenomen, a componentelor sale structurale, or, fără definirea acestui mecanism în substanță, a conținutului și a formelor sale de exprimare, este imposibil să se identifice interconexiunile și interdependențele cu celelalte elemente sociale.

Faptele omului în relație cu normativitatea juridică se pot situa în zona licitului în care sunt respectate prescripțiile normelor juridice sau în zona ilicitului în cazul încălcării acestora.¹⁷ Nonconformitatea, abaterea sau încălcarea normelor sociale sunt desemnate în general prin noțiunea de *devianță socială*.¹⁸ Cu toate acestea, efectul devianței sociale ar putea genera o constrângere socială sau morală, în timp ce pentru constrângerea juridică sunt necesare cel puțin trei componente: un conținut clar al constrângerii, acțiunea de constrângere și rezultatul acesteia.

Aceste componente așa precum au fost recunoscute de doctrină, sunt valabile doar atunci când descriem statul de drept¹⁹. Caracteristicile statului de drept sunt, în unele cazuri, aranjate într-o anumită succesiune ierarhică, care se rezumă la identificarea unei caracteristici *„principale”* sau *„esențiale”*. Acest lucru este, de obicei, suficient pentru a descrie statul de drept, dar nu îl poate satisface pe cercetător, care urmărește să dezvolte idei teoretice despre aspecte individuale ale construcției și funcționării sale, în special despre constrângerea juridică a statului, pe baza caracteristicilor esențiale ale statului de drept.

Statul de drept, trebuie să se manifeste atât ca o forță de constrângere, cât și ca o condiție necesară pentru protecția și dezvoltarea drepturilor și libertăților naturale ale individului²⁰. Statul de drept își asumă valorile natural-juridice ca și conținut al activităților sale și ca mijloc de realizare a acestora dispune de forța de constrângere inerentă în mod tradițional.

În subcapitolul 2.3 *„Interconexiunile dialectice de conținut ale constrângerii juridice în cadrul raporturilor „constrângere”-„drept”, „constrângere”-„morală” și „constrângere”-„religie”*, conturăm ideea potrivit căreia constrângerea este inerentă însăși naturii dreptului. Nu se poate cerceta fenomenul social, cunoscut sub numele *drept*, fără a ține cont de coercitivitatea sa.

¹⁷ CRAIOVAN, Ion. *Tratat de teoria generală a dreptului*. București: Universul Juridic 2015, 512 p. ISBN 978-606-673-612-1.

¹⁸ Ibidem, 513 p.

¹⁹ AVORNIC, Gheorghe. *Tratat de teorie generală a statului și dreptului*. Vol. I. Chișinău: USM, 2009. 440 p. ISBN 9975-70-370-4 (290).

²⁰ NEGRU, B., SMOCHINĂ, A., OSMOCHESCU, N., *Constituția Republicii Moldova: comentariu/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank*; Chișinău: Arc, 2012. 560 p. ISBN 978-9975-61-700-0 (19).

În acest sens, înțelegerea conceptului de constrângere este absolut necesară pentru a rezulta din fenomenul drept, sub aspectul său de funcționalitate. Într-o accepțiune doctrinală se utilizează conceptul de „supunere”, definind ca „subordonarea unei persoane (grup, clasă, oameni) împotriva voinței sale, pentru a atinge anumite obiective sociale sau personale”²¹. Această stare de fapt are și o valență psihologică – reprezentând un mijloc de influență, în așa mod încât să se acționeze într-un alt mod decât comportamentul inițial. În acest sens, orice constrângere trebuie să fie justificată, să fie în raport cu regula de ”drept”.

Filologia modernă consideră cuvintele „violență” și „constrângere” ca fiind sinonime, astfel încât, în vorbirea de zi cu zi, acestea au adesea aproape același sens. În discursul științific, atunci când este vorba de constrângere ca fenomen specific al realității sociale, utilizarea termenilor în cauză prin sinonimie nu este întotdeauna acceptabilă, deoarece „violența” și „constrângerea” sunt, în esență, două categorii diferite. Relația dintre conceptele de „violență” și „constrângere” a fost în mod tradițional o chestiune de discuție în contradictoriu. Acest lucru este și mai evident când epicentru devin regulile de moralitate și de religie.

Există cel puțin două abordări pentru a distinge aceste concepte: a) în separarea completă a conceptelor de „constrângere” și „violență”. Această idee este urmărită în mod constant de Michel Villey, care consideră că „confundarea conceptelor de violență și coerciție este complet greșită din punct de vedere teoretic și periculoasă din punct de vedere practic”²²; b) trebuie să se facă distincția între coerciție și violență, deoarece aceste metode diferă în ceea ce privește rolul social, scopul și obiectivele lor, precum și în ceea ce privește formele și metodele de punere în aplicare.

Astfel dacă un anumit act coercitiv este considerat nedrept, indiferent de scopurile pe care le urmărește, acesta la fel este nedrept. Cauză ce nu este valabilă în sfera juridică, având în vedere rezultatul final al constrângerii: fiind o stare a subiecților care respectă pe deplin principiile justiției, motiv din care constrângerea ca mijloc de obținere a acestui rezultat este considerată justă.

Subcapitolul 2.4 din teză „Construcția teoretică a constrângerii juridice” este dedicat nimijlocit analizei elementelor intrinseci a acestui exercițiu de limitare a drepturilor, în cadrul unui raport juridic cu statul.

O unanimitate de opinii cu privire la construcția teoretică a răspunderii juridice în teoria dreptului nu s-a format. Astfel, în funcție de pozițiile științifice individuale, construcția teoretică a răspunderii juridice trebuie înțeleasă: - ca o construcție dezvoltată de doctrină și un model a

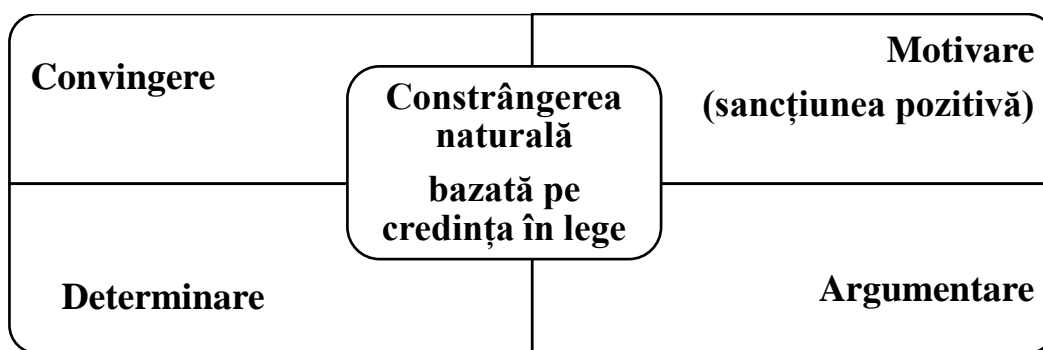
²¹ ДОБРЕНЬКОВА, В.И. и др. *Социальное управление: Словарь*. Москва: Издательство МГУ, 1994. 198 с. ISBN: 5-211-02620-9 .

²² VILLEY, Michel. *Le droit et les droits de l'homme*. Paris: PUF, 2014. 176 p. ISBN 978-2-13-063031-9.

materialelor normative, care permit teoretic de a stabili o legătură logică între elementele sale²³; - instrumentul necesar și etapele de mișcare spre un comportament juridic perfect²⁴; - un sistem care înglobează în sine tipuri, forme, scheme și modele ale materialului juridic.²⁵

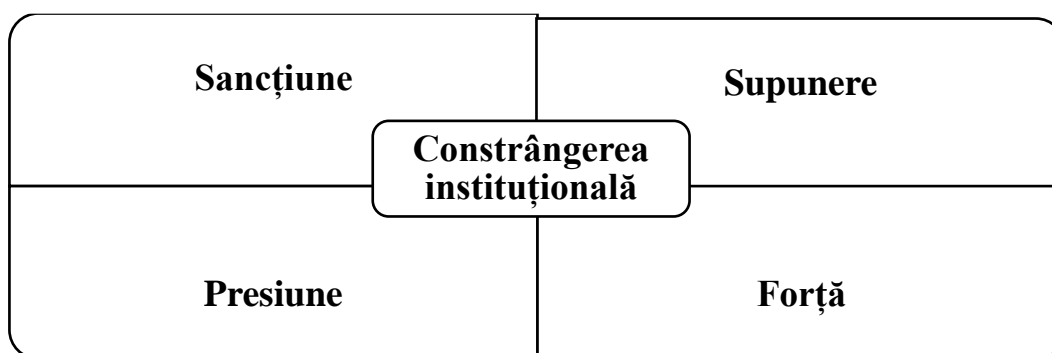
Fiecare element ce este absorbit de constrângerea juridică, pentru a fi temeinic justificat, urmează să fie guvernat de principiul proporționalității, care este incident statului de drept și democrației în general. Construcția constrângerii juridice este analizată prin prisma interdependențelor existente cu instituția dreptului și cea a statului de drept, fiind realizată prin prisma a două forme: constrângerea naturală (pozitivă) și constrângerea instituțională (negativă).

Fig. 1. Structura constrângerii juridice naturale

Sursa: aparține autorului

Fig. 2. Structura constrângerii juridice instituționale

Sursa: aparține autorului

În Capitolul 3 - „Conținutul și mecanismul constrângerii juridice în statul de drept” este abordată relația critică dintre constrângere și drept. În general se opinează, că constrângerea oferă o relatare superficială a naturii dreptului, nefiind necesară o definiție a dreptului, a legii, deoarece este o simpla abilitate de a pune în aplicare un edict, o regulă. Modelele clasice de

²³ ГЛУХАРЕВА, Л. И. Юридическая ответственность как правовая конструкция. В: *Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Сер. Юридические науки.* 2010, № 3, с. 44. ISSN 2220-7457.

²⁴ ГРЕВЦОВ, Ю. И. Проблемы юридических конструкций ответственности. В: *Юридическая техника.* № 7, 2013. с.200. ISSN 1602-6691.

²⁵ АВДЕЕНКОВА, М. П. Элементы системы юридической ответственности и особенности их взаимодействия. В: *Современное право.* № 4, 2008. с. 44. ISSN 1991-6027.

jurisprudență, în special cele definite de John Austin și Jeremy Bentham, au avansat această imagine „*crudă*”, „*necioplită*” a dreptului²⁶.

Referindu-ne la subcapitolul 3.1 din teză - „*Consacrarea constrângerii juridice ca prerogativă a realizării statului de drept*”, se punctează pe rolul dreptului în configurarea constrângerii juridice ca prerogativă a statului de drept. Acestuia revenind nu doar rolul de creare a cadrului normativ necesar apariției constrângerii juridice, dar și a reglementării formelor, limitelor și efectelor constrângerii juridice.

În această privință s-a reliefat că constrângerea se află chiar în centrul conceptului de drept, care ar fi incomplet, nedefinit și neclar, fără conștientizarea faptului că constrângerea în sine, constituie cel puțin o parte a dreptului. În cele din urmă, definirea constrângerii ca o trăsătură necesară a dreptului ne amintește de puterea legii și de nevoia ei de justificare continuă. Astfel „*în doctrină, practic unanim se susține ideea că constrângerea aplicată de către Stat trebuie să fie legitimă. Este important însă că aceasta depinde, în primul rând, de legitimitatea însăși a puterii de stat, prin care se înțelege recunoașterea și confirmarea legalității acesteia. În general, legitimitatea puterii de stat se exprimă prin corespunderea corectitudinii, legalității, oportunității puterii cu așteptările individului, grupurilor sociale, societății în ansamblu.*”²⁷

Dreptul este în mod clar o unitate de norme, care sunt aduse la cunoștința publicului. La fel ca toate sistemele normative, el încearcă să ghideze activitatea umană prin stabilirea modului în care „*ar trebui*” să acționăm. Evident, nu toate legile sunt norme de prim ordin.²⁸ Unele legi, de exemplu, stabilesc un termen limită pentru achitarea impozitului pe venit, modifică alte norme legale sau creează norme permissive prin care cineva își poate asuma îndatoriri legale.

Acest „*ar trebui*” impune o natură imperativă, iar derogarea ar avea ca efect demararea procedurii de constrângere juridică, care în fond este o prerogativă a statului în drept și necesar pentru realizarea funcțiilor sale.

În subcapitolul 3.2 „*Sistemul de măsuri de constrângere juridică existente într-un stat de drept*” am menționat *lato sensu* despre tipurile și formele de constrângere juridică.

Particularizarea constrângerii juridice în categorii, reprezintă un aspect relativ independent, având în vedere că participantul în sistemul măsurilor de constrângere este Statul, care la fel are

²⁶ AUSTIN, John. *The province of jurisprudence determined and the uses of the study of jurisprudence*. Edinburg: Yell-Red, 1994. 14 p. ISBN-13: 978-0872204324 (578 p.).

²⁷ COSTACHI, Gheorghe, CHETRUȘ, Ulian. Rolul dreptului în intermedierea constrângerii exercitate de către stat. În: *Legea și Viața*, nr.4, 2013. p. 5-11. ISSN 1810 – 309X.

²⁸ Raz, J. The authority of law: Essays on law and morality. In: *Oxford Scholarship Online*. March 2012.[online]. [accesat: 14.09.2020].

Disponibil:<https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198253457.001.0001/acprof-9780198253457>.

îndatorirea să respecte limitele constrângerii. Măsurile de constrângere juridică vor facilita identificarea naturii acestor mijloace, temeiul, condițiile, domeniul de aplicare, limitele și/sau frecvența de aplicare; în timp ce legiuitorul este ținut la crearea unui complex de garanții sociale și juridice, menite să protejeze drepturile, libertățile și interesele legitime ale omului.²⁹

Prin selectarea unor criterii de clasificare, măsurile de constrângere juridică existente într-un stat de drept pot fi împărțite în funcție de: - măsuri de constrângere aplicate față de o uniune sau categorie de persoane (incompatibilități de funcție); - măsuri de constrângere aplicate față de subiect individual determinat (delicventul); - pe domenii - măsuri administrative, de procedură penală, pecuniare, etc.; - după subiectul autorizat să aplice măsuri de constrângere: autoritățile publice, agenți de stat sau persoane private, atunci când se solicită angajarea răspunderii statului; - măsuri de constrângere îndreptate împotriva persoanelor fizice și/sau juridice; - după modul de aplicare: în procedura administrativă/extrajudiciară și judiciară.

Despre „*Particularitățile mecanismului de constrângere în cadrul statului de drept*” sunt gânduri regăsite în Subcapitolul 3.3 din teză. În mod sumar, „*mecanismul de aplicare a instituției constrângerii de către stat*” pare a fi înțeleasă, fără interpretări *ipso facto*, anume datorită unor particularități precum sistematicitatea, complexitatea etc. Mecanismul coerciției juridice se formează la punctul de contact al reglementărilor normative și aplicării acestora, motiv din care acestea sunt indisolubile.

Având în vedere că s-a formalizat un anumit consens în literatura juridică cu privire la realizarea dreptului,³⁰ menționăm că acesta poate fi definit ca un proces de a transpune în viață conținutul normelor juridice, în cadrul căreia oamenii ca subiecte de drept respectă și execută dispozițiile normative, iar organele de stat aplică dreptul în temeiul competențelor lor.³¹

Mecanismul de constrângere se particularizează în sistemul de drept ca „*un complex unic de fenomene juridice (dreptul, conștiința juridică, practica juridică etc.) care se află în relații organice și interacționează între ele, prin intermediul cărora se produce un impact intenționat asupra comportamentului oamenilor, a colectivităților și organizațiilor acestora, precum și asupra suportului (deservirii) juridic al diferitelor sfere ale vieții publice*”.³²

Elementul de bază al mecanismului îl constituie organul de stat. În formă generală, doctrina definește organul de stat ca o parte componentă a mecanismului de stat, dotată cu o anumită

²⁹ SIEMS, Mathias. *Comparative Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 528 p. ISBN 978-1-316-6355-7, p.87-88.

³⁰ VOICU, Costică, VOICU, Ariana Camelia. *Teoria generală a dreptului*. București: Universul juridic, 2020. 210 p. ISBN: 9786063903786.

³¹ POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București: C.H.Beck, 2012, 186 p. ISBN: 978-606-18-0088-9.

³² КАРТАШОВ, В.Н. *Теория правовой системы общества*. Ярославль, 2005. 49 с. ISBN: 5-8397 – 0381-8.

competență și investită cu putere, ai cărei membri au o calitate distinctă și prin a cărei activitate se realizează sarcinile și funcțiile statului. Totalitatea organelor de stat dependente în cadrul unui sistem cu o structură proprie formează mecanismul de stat.³³

Însă mecanismul de stat, prin respectarea legalității asigură funcțiile statului, în cadrul căreia diferite autorități și instituții publice sunt clasificate în subsisteme care asigură implementarea unei funcții determinate în stat. Respectiv, măsurile de constrângere sunt aplicate de către autoritățile executive, totuși rezultând din preeminența dreptului se instituie regula că și autoritatea executivă se circumscrie și ea constrângerii juridice, fiind realizat un control de legalitate de către puterea judecătorească. În situația în care Justiția s-a impus din cele mai vechi timpuri, ca fiind pentru ”măsurare”, iar dacă în condițiile statului de drept și democratic ar fi o lipsa a justiției veritabile și autentice înseamnă un arbitrar și o nedreptate.³⁴

În subcapitolul 3.4 „*Constrângerea juridică analizată prin prisma funcțiilor statului de drept*” – am menționat că constrângerea ca fenomen statal-juridic, are ca obiectiv *siguranța persoanei*, ca titular de drepturi și obligații, motiv pentru care manifestarea constrângerii este una din funcțiile statului modern guvernat de drept. Deasemenea constrângerea poate fi privită ca o relație specială, având un aspect dinamic, care rezultă din funcțiile statului raportate la schimbările în dezvoltarea societății.

Cum se observă în opiniile Profesorului Victor Popa „*prin funcție trebuie să înțelegem o direcție generală de activitate pe care o îndeplinește o autoritate publică din numele poporului sau din nume propriu însă în beneficiul poporului. Competența constituie un ansamblu de drepturi și obligații cu care este înzestrată o autoritate publică sau un organ al puterii de stat în scopul exercitării funcției pe care o deține. Deci, competența este un mecanism de realizare a funcției.*”³⁵

Potrivit lui Cristian Ionescu, „*puterea de stat (și statul), împreună cu funcțiile de reglementare și organizare (prima este înțeleasă ca o funcție care dirijează, pune ordine, planifică și face oportună viața publică; a doua este înțeleasă ca o activitate executivă-administrativă a statului și a organelor sale) reprezintă de jure o funcție de protecție.*”³⁶ Așa cum rezultă, constrângerea juridică este dependentă de conținutul principal a funcțiilor statului: implică protecția ordinii publice și a ordinii de stat, precum și asigurarea respectării drepturilor și intereselor omului.

³³ BALTAG, Dumitru. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ULIM, 2010. 159 p. ISBN 987-9975-101-38-7.

³⁴ MURARU Ioan, TĂNĂSESCU Elena Simina. *Drept constituțional și instituții politice*. Ed. a 14-a, rev. București: Editura CH Beck, 2011-2013. 286 p. ISBN/ISSN: 978-606-18-0227-2.

³⁵ POPA, Victor. *Drept public*. Chișinău: Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, 1998, 460 p. ISBN: 342(478)(075.8).

³⁶ IONESCU, Cristian. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Lumina-Lex, 1997. 342 p. ISBN: 973-588-003-2.

În acest sens, funcțiile statului reflectă în mod obiectiv sarcinile de prezent și de viitor în construcția, precum și dezvoltarea statului. Cu toate acestea, constrângerea juridică nu este spontană, ci destul de naturală, este concepută pentru a asigura dezvoltarea durabilă a societății și este legată în mod obiectiv de sarcinile statului. Pe baza acestei înțelegeri, a relației dintre constrângere și funcțiile statului, se poate concluziona că constrângerea trebuie privită ca un raport juridic special. Această relație are trăsături de protecție împotriva arbitrarului, iar din punctul de vedere a funcționalității este, de asemenea, o relație de aplicare a legii, bazat pe principiul statului de drept ”supremația dreptului și domnia legii”.

Capitolul 4 al tezei debutează cu – „**Instituția constrângerii în diferite ramuri ale dreptului**”, în care *inter alia* ne-am referit la particularitățile constrângerii juridice în dreptul constituțional, civil, administrativ, penal și în normele de procedură, fără a prejudicia argumentul că în alte ramuri de drept nu ar exista acest raport de constrângere juridică, or, există o limitare a drepturilor și a posibilităților datorită unui sistem de reguli.

După natura instituțională, constrângerea juridică este supusă dreptului, în timp ce semnificația acesteia ca atare, locul constrângerii este subiectul de cercetare în filosofia dreptului și în dreptul constituțional. Dacă anterior se susținea că constrângerea juridică nu este o caracteristică inerentă a dreptului, doctrina a pus în vedere că suveranitatea poporului a acordat o suveranitate Statului, iar dreptul fiind constituit din: normă și coerciție.³⁷

Juristul, savantul și scriitorul Constantin Stere spunea că statul este haina juridică a poporului.³⁸ Dacă acceptăm că statul e haina juridică a poporului, atunci haina juridică a statului e Constituția. Adoptarea Constituției a constituit momentul decisiv al înfăptuirii obiectivelor fundamentale cuprinse în Declarația de Independență a Republicii Moldova; s-a conferit o ordine constituțională, în concordanță cu idealurile și aspirațiile cuprinse în Declarația de Independență. Reglementarea constituțională se bazează, atunci când este necesar, pe constrângerea publică, care este un tip de restricție a drepturilor. Tipurile de constrângere juridică includ în mod tradițional măsuri de suprimare, protecție, restaurare a drepturilor și măsuri de responsabilizare. Toate aceste tipuri de constrângere se regăsesc și în dreptul constituțional.

Subcapitolul 4.1 ”*Conceptul de constrângere analizat prin prisma dreptului constituțional*” tratează constrângerea constituțional-juridică, ca un concept generic, multidimensional și complex, ce îmbină nu numai esența juridică, ci și cea socială și psihologică.

³⁷ VRABIE, Genoveva. *Droit constitutionnel. Droit international. Frontieres et Interference*. Iasi, Institutul European 2012, 25 p. ISBN 978-973-611-837-1.

³⁸ GRECU, Raisa. Importanța și actualitatea concepției steriene cu privire la drepturile și libertățile omului. În: *Revista Națională de Drept*. nr. 3, Chișinău. 2010. p.34., ISSN 1811-0770.

Forma de constrângere constituțional-juridică se evidențiază ca un grup separat de măsuri ce limitează anumite drepturi, având un anumit obiectiv de natură constituțională, temeiuri de fapt și de drept pentru aplicare, care declanșează acest exercițiu constituțional. Astfel mijloacele de constrângere constituțională sunt măsurile (sanクションile) ce survin ca urmare a răspunderii constituționale.

Ceea ce ar fi specific în materie constituțională este că forma de constrângere poate fi identificată, constatată și aplicată de către Curtea Constituțională. Această concluzia se desprinde din Rezoluția nr.32/2005 a Comisiei Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului privind democrația și statul de drept, care prin reglementare la pct.14 *"invită statele membre să facă eforturi continue pentru a consolida statul de drept și promovarea democrației prin: [...] garantarea că nici o instituție sau persoană publică sau privată nu este mai presus de lege, asigurându-se că: [...] toți agenții guvernamentali, indiferent de pozițiile lor, sunt imediat și pe deplin trași la răspundere pentru orice încălcare a legii pe care o comit"*.

În acest context, este contrară principiilor statului de drept numirea în funcții de conducere a persoanelor asupra cărora planează dubii de integritate sau care au fost demise pentru motive de corupție,³⁹ iar constatările făcute de autoritatea constituțională în această privință nu pot avea impact în cadrul altor proceduri care nu au valențe constituționale.

Trebuie să spunem că conceptul de constrângere juridică în dreptul constituțional este cel mai energic, iar *strico sensu* s-ar aplica unor subiecți determinați, de regulă agenți guvernamentali.

În subcapitolul 4.2 *"Considerații teoretico-practice de realizare a constrângerii prin prisma actului administrativ"* s-a realizat o analiză a interferenței actului administrativ cu protecția drepturilor și libertăților persoanei, a ordinii publice și interesului public. Derivând din dreptul constituțional, dreptul administrativ prin actele administrative ce le încurajează, la fel este expresia juridică a unei comunități de drept, a unei societăți din cadrul statului de drept.

Doctrina a indicat că sub incidența normelor de drept administrativ, *intră două categorii de raporturi sociale, și anume: cele care privesc aplicarea legii și prestarea de servicii publice; cele care se referă la soluționarea litigiilor dintre autoritățile administrației publice și cei vătămați în drepturile lor recunoscute de lege sau chiar în interesele lor legitime.*⁴⁰

Regăsim în aceste categorii de rapori sociale o limitare a puterii prin transferul pe orizontală al acesteia în cadrul separației și echilibrului puterilor în stat, către o *ierarhizare controlată a*

³⁹ Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr.4 din 22 aprilie 2013, pentru controlul constituționalității Decretelor Președintelui Republicii Moldova. [online], Curtea Constituțională [citată 26.10.2022]. Disponibil: https://www.constcourt.md/public/files/file/Documente%20presa/Hotarare_Sesizarea_10a_22_aprilie_2013.pdf

⁴⁰ IORGOVAN, Antonie. *Tratat de drept administrativ*. Vol. I, Ed. IV. București: ALL BECK, 2005. 121 p. ISBN 9736551458.

normelor juridice și unei protecții juridice a libertăților.⁴¹ Legat de acest aspect, actul administrativ normativ nu se confundă cu normele specifice dreptului administrativ, or, aceste norme sunt edictate prin acte administrative normative, dar pot constitui obiectul și a altor acte, legi etc. În același timp, actul administrativ *ab initio* nu trebuie să conțină exclusiv norme de drept administrativ, acesta poate cuprinde și norme de drept civil, fiscal, dreptul muncii etc.

Lucrarea s-a aplecat de asemenea și asupra prezentării *constrângerii juridice* care poate rezulta din efectele actului administrativ normativ, cât și a actului administrativ individual defavorabil, subliniind că în cazul actului administrativ normativ se cuprin *limitări cu caracter obligatoriu, formulate în abstract, în vederea aplicării la un număr de persoane nedeterminat*. Actul administrativ individual (favorabile, devaforabile) este îndreptat față de o persoană sau mai multe persoane dinainte determinate.

Astfel actul administrativ, contractul administrativ, precum și faptele, operațiunile administrative sunt formele de activitate ale autorităților administrației publice, iar calitatea actelor emise indicele și barometrul care reflectă funcționalitatea instituțiilor publice și a agenților guvernamentali.

Despre "*Elemente de manifestare a constrângerii juridice în materie civilă*" vorbim în subcapitolul 4.4, în care am analizat condițiile constrângerii juridice, care rezultă din răspunderea civilă, care este o răspundere subiectivă.

Răspunderea civilă reprezintă una dintre componentele cheie ale dreptului civil, întrucât pune în evidență modul de executare a obligațiilor, fie contractuale sau extracontractuale. Jurisprudența catalogând răspunderea civilă ca o măsură de constrângere a subiectului în culpă, participant la raportul juridic civil.

Această formă de manifestare s-a analizat dintr-o dublă perspectivă, aceea a teoriei generale a obligațiilor și angajării răspunderii civile, cât și constrângerea juridică în executarea obligațiilor.

Având în vedere complexitatea relațiilor sociale, calitatea titularilor de drepturi și obligații, utilizarea constrângerii în dreptul civil este supusă particularităților acestei ramuri de drept, iar în virtutea principiului libertății și disponibilității contractuale, subiecții raportului civil ar putea stabili diferite instrumente juridice pentru realizarea constrângerii, iar în consecință în executarea obligațiilor. Măsurile de constrângere în dreptul civil sunt un mijloc de protecție a drepturilor subiective civile.

⁴¹ GHEORGHINĂ, Claudiu-Angelo. *Legalitatea actului administrativ normativ în statul de drept*. București: Universul juridic, 2019. 7 p. ISBN 978-606-39-0474-5.

O particularitate a dreptului civil este însă existența unor măsuri de constrângere, altele decât răspunderea, fiind de capacitate și aptitudinea subiecților raportului juridic civil să le stabilească *nomine et iure proprio*. Prin urmare, constrângerea civilă are un efect mai degrabă reparator, restaurativ, decât o natură punitivă și/sau represivă.

În subcapitolul 4.4 "*Particularitățile constrângerii procesual penale – instituție fundamentală a dreptului penal și procesual penal*" am evidențiat actualitatea și importanța progresivă a constrângerii, generată de procesul de reformare și armonizare a politicii penale, procesual-penale și execuțional penale a Republicii Moldova, prin prisma identificării și aplicării corecte și echitabile a mecanismului de constrângere juridico-penală.

Constrângerea este principala modalitate de realizare a obiectivelor dreptului penal. Acest lucru se datorează pericolului crescut al infracțiunilor și a necesității de a exercita o influență deosebită asupra subiecților infracțiunilor. Raționamentul existenței și aplicării constrângerii de stat în dreptul penal este determinată de faptul că infracțiunea nu numai că provoacă o pagubă semnificativă pentru cele mai importante valori și interese ale individului, ale societății în ansamblu, dar semnaleză și asupra pericolului deosebit al persoanei care a comis-o.

Astfel susținând că pedeapsa penală se identifică cu dreptul statului, ca drept de exercitare a unei constrângeri legitime, iar însăși ideea de protecție a interesului public justifică utilizarea acestei constrângeri și face din ea un drept esențialmente nelimitat.⁴²

Mergând pe acest fir logic, remarcăm grija deosebită a statului de drept, pentru protejarea valorilor fundamentale, a securității, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, asistând la declinul culpei subiective și la conturarea unei obiectivizări permanente a răspunderii.

⁴² GLADCHI, Gheorghe. *Drept penal. Partea generală*. Vol. I. Chișinău: 2021, 516 p. ISBN: 978-9975-158-32-9.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Această lucrare cu părțile sale componente reprezintă un studiu interdisciplinar a ”Particularităților constrângerii juridice în statul de drept”, cu tratarea particulară a constrângerii juridice, realizată într-o abordare personală, care are la bază un plan documentat ce a fost realizat. În concluzie:

1. Există o concurență a celor puțin două drepturi atunci când vorbim despre constrângere juridică (dreptul la libertatea de deplasare și constrângere juridică aplicată în procesul penal – obligația de a nu părăsi localitatea). Iar această concurență de drepturi generează unele situații de problemă, punând în evidență *lipsa unei marje de aprecieri* referitor la caracterul necesar și justificabil al aplicării măsurii de constrângere. Or, fiecare speță care implică constrângerea juridică urmează a fi corelată cu drepturile și principiile fundamentale ale omului, statuate de CtEDO în jurisprudența sa.

2. Lipsesc criteriile clare de clasificare a particularităților constrângerii juridice, care ar face o corelație dintre starea, evoluția și manifestările constrângerii juridice cu metodologia de cercetare și evaluare a acesteia. Asemenea lucru este necesar, mai ales când spunem că ”*constrângerea juridică este o formă legală de constrângere*” - fiind aduse anumite limitări a drepturilor și libertăților persoanei, fiind necesară menținerea și aplicarea principiilor garantate de statul de drept.

3. Prin raportare la efectele sale, constrângerea este cel mai bine subdivizată în:

- *materială*, care se caracterizează prin impactul direct asupra obiectelor lumii materiale (inclusiv asupra corpului uman), și la rândul ei poate fi: *fizică* (obiectul direct al expunerii este persoana); *pecuniară* (fiind îndreptat împotriva bunurilor persoanei).

- *imaterială*, în care nu există nicio schimbare fizică a obiectelor lumii materiale în procesul de impact, care include: *psihologică* (implică acte de stimulare sau retrogradare); *organizațională* - obiectul impactului sunt activitățile instituțiilor, organizațiilor, asociațiilor etc.).

4. Dacă dreptul este coercitiv, pe cale de consecință există un raport de constrângere. Există diferite moduri în care dreptul poate depinde de constrângere. Iată câteva dintre ele⁴³:

- *dependența ontologică*: dreptul depinde ontologic de constrângere, dacă și numai dacă, dreptul există în virtutea (sau parțial în virtutea) constrângerii;

⁴³ TĂNASE, Oleg. Enshrining legal coercion as a prerogative of the rule of law. In: *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського Університету права імені Короля Данила Галицького*: Журнал. Серія Право, №14 (26), 2022, p.71. УДК 34 DOI: 10.33098/2078-6670.2022.14.26.

- *dependența epistemică*: dreptul depinde epistemic de constrângere, dacă și numai dacă, „drumul nostru spre cunoaștere” despre drept, „trece prin” cunoașterea despre constrângere;
- *dependență analitică*: dreptul depinde analitic de constrângere, dacă și numai dacă, sensul dreptului trebuie să fie dat sau elucidat în termeni de noțiuni-cheie ale constrângerii;
- *dependență conceptuală*: dreptul depinde conceptual de constrângere, dacă și numai dacă, conceptul nostru obișnuit despre drept, implică sau face referire la constrângere;
- *dependența pragmatică*: dreptul depinde pragmatic de constrângere, dacă și numai dacă, dreptul funcționează în mod corespunzător în virtutea constrângerii.

5. Construcția constrângerii juridice analizată prin prisma interdependențelor existente cu instituția dreptului și cea a statului de drept, se realizează prin prisma a două forme: *constrângerea naturală* (pozitivă) și *constrângerea instituțională* (negativă). Constrângerea naturală (pozitivă) se manifestă prin convingere, motivare, argumentare logică și determinarea subiectului de drept de a avea un anumit comportament, care este prescris de conceptul statului de drept. Constrângerea instituțională (negativă), se prezintă prin presiune, forță, supunere, sancțiune. Temei al apariției constrângerii instituționale îl constituie faptele derogatorii. În concluzie, constrângerea juridică se realizează întotdeauna indiferent de voința subiectului raporturilor sociale, criteriul volițional fiind pentru delimitarea constrângerii de fenomenele juridice asemănătoare.

6. Studiul esenței constrângerii ca fenomen al realității sociale face posibilă înțelegerea locului și rolului constrângerii într-un stat de drept⁴⁴:

- constrângerea nu poate fi considerată un fenomen exclusiv juridic, deoarece își are manifestările în diverse sfere ale societății;
- constrângerea juridică în statul de drept, ca o manifestare specială a coerciției sociale generale trebuie să se bazeze pe o înțelegere a acesteia din urmă ca o influență autoritară, activă, conștientă, volitivă, internă sau externă, asupra voinței și comportamentului subiecților sociali, care limitează libertatea lor internă și externă și, în consecință, este văzută de aceștia ca fiind nefavorabilă;
- ca formă specifică de violență, orice constrângere este considerată un bun social numai atunci când răspunde unui comportament socialmente dăunător sau periculos, urmărește un scop just și este proporțională cu pericolul social al fenomenelor la care se aplică.

⁴⁴ **TĂNASE, Oleg**. Legal incompatibilities - element of legal coercion specific to the state of law. *The International Conference European Union's History, Culture and Citizenship* 9th edition Pitesti, 13 th - 14 th May 2016. p.151. ISSN 2360- 395X.

7. Respectarea normelor și a principiilor fundamentale care instituie incompatibilități juridice, reprezintă temelia unor raporturi constituționale, fiind expresia unor garanții care conduc la respectarea interesului general și a valorilor statului de drept. Aceste restricții sunt „proporționale” cu interesul comunității, sunt „prevăzute de lege” și „necesare într-o societate democratică”, iar cumularea acestor reguli nu au ca efect atingerea drepturilor fundamentale ale omului⁴⁵.

8. Esența constrângerii de stat în materie penală, se exprimă în instituirea legislativă a interdicțiilor și restricțiilor de stat, extinsă asupra tuturor subiectelor raporturilor juridice, fiind asigurată prin sancțiuni în scopul de a preveni actele periculoase din punct de vedere social și de a pune astfel în aplicare obiectivele dreptului penal, iar în particular reprezintă activitatea statului de protecție a valorilor și ordinii publice, cât și de prevenție a infracțiunilor.

Rezultând din constatările realizate considerăm oportune unele *recomandări*:

1. Utilizarea sintagmei de „coerțiție juridică” pentru faptele cu efect punitiv *stricto sensu*, având în vedere că „constrângerea” este aplicabilă tuturor domeniilor (constrângere socială, morală, etc.), iar „constrângere juridică” – pentru fapte ce direct nu depind de voința persoanei (starea de incompatibilitate legală); raportul dintre acestea fiind ca de „parte-întreg”.

2. Identificarea elementelor ce constituie în ansamblu constrângerea juridică, precum și a unor criterii, condiții care vor governa marja de apreciere a caracterului necesar pentru demararea coerțiției juridice sau a constrângerii juridice; aspect intrinsec pentru a exclude arbitrariul și caracterul exagerat al acestor limitări de drepturi.

3. În calitate de *lege ferenda* diminuarea constrângerii în justiția juvenilă, asupra victimelor directe și indirecte, cu substituirea și/sau implimentarea activităților psihologice; astfel încât să fie consumate stările de nesiguranță; promovarea măsurilor stimulatorii, reguli de moralitate și bune practici.

4. Elaborarea unui sistem centralizat și unificat de colectare, analiză și monitorizare a datelor privind justiția pentru copii și adulți, utilizând setul de indicatori și datele pe sectoare multidisciplinare și inter-ministeriale.

⁴⁵ TĂNASE, Oleg. Incompatibilități juridice — aspecte ale constrângerii juridice în statul de drept. În: *Studii Juridice Universitare*, nr.1-2, 2015, p. 171. ISSN 1857-4122.

BIBLIOGRAFIE

1. NEGRU, B., SMOCHINĂ, A., OSMOCHESCU, N., *Constituția Republicii Moldova: comentariul*/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank; Chișinău: Arc, 2012. 560 p. ISBN 978-9975-61-700-0 (19).
2. BALTAG, Dumitru. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ULIM, 2010. 106 p. (536) ISBN 987-9975-101-38-7.
3. AVORNIC, Gheorghe. *Tratat de teorie generală a statului și dreptului*. Vol. I. Chișinău: USM, 2009. 440 p. ISBN 9975-70-370-4 (290).
4. POPA, Victor. *Drept public*. Chișinău: Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova, 1998, 460 p. ISBN: 342(478)(075.8).
5. COSTACHI, Gheorghe. *Rolul justiției în edificarea statului de drept* : Monografie. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Chișinău: Print-Caro, 2021. 1071 p. (45 p.) ISBN 978-9975-56-894-4.
6. AVORNIC, Gheorghe. Edificarea statului de drept. În: *Materialele conferinței internaționale științifico-practice: Edificarea statului de drept*. Chișinău, 26-27 septembrie 2003. Chișinău: Transparency International – Moldova, 2003. p.17. ISSN 1811-0770.
7. COSTACHI, Gheorghe, CHETRUȘ, Ulian. Rolul dreptului în intermedierea constrângerii exercitate de către stat. În: *Legea și Viața*, nr.4, 2013. p. 5-11. ISSN 1810 – 309X.
8. NEGRU, Boris. Probleme teoretice și practice ale interpretării normelor juridice. În: *Revista Administrarea publică, Revistă metodico-științifică trimestrială*. nr. 2, Chișinău, 2015. p.40. ISSN 1813-8489.
9. BALTAG, Dumitru. Probleme actuale în cunoașterea esenței și conținutului răspunderii juridice. În: *Studii juridice universitare*. nr. 3-4, 2009. p.18. ISSN 1857-4122.
10. LUPAȘCU, Zinaida. Încălcarea prevederilor art.6 paragraful 1 al Convenției Europene („... orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil) de către instanțele de judecată naționale și ignorarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. În: *Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Materialele conferinței științifico-practice*. 12-13 decembrie 2019, Chișinău, 2019. p.73. ISBN 978-9975-3287-6-0.
11. GRECU, Raisa. Importanța și actualitatea concepției steriene cu privire la drepturile și libertățile omului. În: *Revista Națională de Drept*. nr. 3, Chișinău. 2010. p.34., ISSN 1811-0770.
12. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr.4 din 22 aprilie 2013, pentru controlul constituționalității Decretelor Președintelui Republicii Moldova. [online], Curtea Constituțională [citată 26.10.2022]. Disponibil: https://www.constcourt.md/public/files/file/Documente%20presa/Hotarare_Sesizarea_10a_22_aprilie_2013.pdf
13. GLADCHI, Gheorghe. *Drept penal. Partea generală*. Vol. I. Chișinău: 2021, 516 p. ISBN: 978-9975-158-32-9.
14. POPA, Gheorghe. *Introducere în teologia morală. Principii și concepte generale*. Iași: Trinitas, 2003. 227 p. ISBN: 973-8179-93-9.
15. BOHM, David. *Plenitudinea lumii și ordinea ei*. București: Humanitas, 1995. 312 p. ISBN: 973-28-0512-9, p.34
16. IEROMONAH FĂGETEANU, Adrian., IEROMONAH STANCIU, Mihail. *De ce caută omul contemporan semne, minuni și vindecări paranormale?* București: Sofia, 2004. 42 p. ISBN 973-7740-05-X.
17. CRAIOVAN, Ion. *Teoria generală a dreptului*. București: Militară, 1997. 362 p. ISBN 973-32-0506-0.
18. POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București: Actami, 1996. 334 p. ISBN 973-97016-9-8.

19. CRAIOVAN, Ion. *Tratat de teoria generală a dreptului*. Bucuresti: Universul Juridic 2015, 512 p. ISBN 978-606-673-612-1.
20. VOICU, Costică, VOICU, Ariana Camelia. *Teoria generală a dreptului*. București:Universul juridic, 2020. 210 p. ISBN: 9786063903786.
21. POPA, Nicolae. *Teoria generală a dreptului*. București: C.H.Beck, 2012, 186 p. ISBN: 978-606-18-0088-9.
22. MURARU Ioan, TĂNĂSESCU Elena Simina. *Drept constituțional și instituții politice*. Ed. a 14-a, rev. București: Editura CH Beck, 2011-2013. 286 p. ISBN/ISSN: 978-606-18-0227-2.
23. IONESCU, Cristian. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Lumina-Lex, 1997. 342 p. ISBN: 973-588-003-2.
24. VRABIE, Genoveva. *Droit constitutionnel. Droit international. Frontieres et Interference*. Iasi, Institutul European 2012, 25 p. ISBN978-973-611-837-1.
25. IORGOVAN, Antonie. *Tratat de drept administrativ*. Vol. I, Ed. IV. București: ALL BECK, 2005. 121 p. ISBN 9736551458.
26. GHEORGHINĂ, Claudiu-Angelo. *Legalitatea actului administrativ normativ în statul de drept*. București: Universul juridic, 2019. 7 p. ISBN 978-606-39-0474-5.
27. Emerl, C. L'État de droit dans les systèmes polyarchies eurpéens. In: *Revue francaise de droit constitutionnel*, nr.2, 1992. p.30, ISBN 9782130734222.
28. Kelsen, Hans. *Theorie pure du droit, adaptée de l'allemand par H. Thevanaz*, Paris: Diez, 1988. 1178 p. ISBN 2-8252-0753-5.
29. VILLEY, Michel. *Le droit et les droits de l'homme*. Paris: PUF, 2014. 176 p. ISBN 978-2-13-063031-9.
30. AUSTIN, John. *The province of jurisprudence determined and the uses of the study of jurisprudence*. Edinburg: Yell-Red, 1994. 14 p. ISBN-13: 978-0872204324 (578 p.).
31. SIEMS, Mathias. *Comparative Law*.Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 528 p. ISBN 978-1-316-6355-7, p.87-88.
32. Raz, J. The authority of law: Essays on law and morality. In:*Oxford Scholarship Online*. March 2012.[online]. [accesat: 14.09.2020].
Disponibil:<https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198253457.001.0001/acprof-9780198253457>
33. TĂNASE, Oleg. Enshrining legal coercion as a prerogative of the rule of law. In: *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського Університету права імені Короля Данила Галицького*: Журнал. Серія Право, №14 (26), 2022, p.71. УДК 34 DOI: 10.33098/2078-6670.2022.14.26.
34. TĂNASE, Oleg. Legal incompatibilities - element of legal coercion specific to the state of law. *The International Conference European Union's History, Culture and Citizenship* 9th edition Pitesti, 13 th - 14 th May 2016. p.151. ISSN 2360- 395X.
35. TĂNASE, Oleg. Incompatibilități juridice — aspecte ale constrângerii juridice în statul de drept. În: *Studii Juridice Universitare*, nr.1-2, 2015, p. 171. ISSN 1857-4122.
36. АВДЕЕНКОВА, М. П. Элементы системы юридической ответственности и особенности их взаимодействия. В: *Современное право*. № 4, 2008. с. 44. ISSN 1991-6027.
37. КАРТАШОВ, В.Н. *Теория правовой системы общества*. Ярославль, 2005. 49 с. ISBN: 5-8397 – 0381-8.
38. ДОБРЕНЬКОВА, В.И. и др. *Социальное управление:Словарь*. Москва: Издательство МГУ, 1994. 198 с. ISBN: 5-211-02620-9 .
39. ГЛУХАРЕВА, Л. И. Юридическая ответственность как правовая конструкция. В: *Вектор науки* Тольяттинского государственного университета. Сер. Юридические науки. 2010, № 3, с. 44. ISSN 2220-7457.

40. ГРЕВЦОВ, Ю. И. Проблемы юридических конструкций ответственности. В: *Юридическая техника*. № 7, 2013. с.200. ISSN 1602-6691.
41. ТЭНАСЕ, Олег. Проблеми становлення правової демократичної держави. In: *The South Ukrainian Law Journal*. Odessa, 2022, № 3. с.8. ISSN: 2312-928X.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE

Articole în reviste științifice

1. în reviste din străinătate recunoscute :
 - 1.1 **TĂNASE, Oleg.** Regulatory consolidation of coercions a prerogative of the rule of law. In: *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 12(4), Kyiv, Ukraine, pp.84-94. UDC 340.12
 - 1.2 **TĂNASE, Oleg.** Enshrining legal coercion as a prerogative of the rule of law. În: *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2022. Вип. 14 (26), pp.58-72. ISSN: 2618-0308.
 - 1.3 **ТЭНАСЕ, Олег.** Проблеми становлення правової демократичної держави. În: *The South Ukrainian Law Journal*. Odessa, 2022, № 3. pp. 8-19.
2. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil:
 - 2.1 **TĂNASE, Oleg.** Incompatibilități juridice — aspecte ale constrângerii juridice în statul de drept. În: *Studii Juridice Universitare*, Nr.1-2, 2015, ULIM. pp.168-171. ISSN: 1857-4122.
 - 2.2 **TĂNASE, Oleg.** Philosophical-legal considerations of coercion concept. În: *Journal of Social Sciences* Vol. III, no. 4 (2020), UTM, pp. 117 – 122. ISSN 2587-3490.
 - 2.3 **TĂNASE, Oleg.** The legal configuration of the concept of coercion. În *Revista Științifică Internațională "Supremația Dreptului"*, nr.1, pp.46-56, ISSN 2345-1971.
 - 2.4 **BOSTAN, Ina, TĂNASE, Oleg.** Natura juridică a actului administrativ în contextul noilor reglementări. În: *Culegeri de lucrări, Conferința Științifico-Practică Internațională „Abordări moderne privind drepturile patrimoniale”*, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Departamentul Inginerie, Drept și Evaluarea Imobiliului, Universitatea Tehnică a Moldovei. Chișinău, 12-13 mai 2022. ISBN 978-9975-3541-0-3.

Materiale/teze la forurile științifice naționale/internaționale:

3. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare):
 - 3.1 **TĂNASE, Oleg.** Some considerations on legal coercion. *THE INTERNATIONAL CONFERENCE EUROPEAN UNION'S HISTORY, CULTURE AND CITIZENSHIP* 8th edition University of Pitesti, 8 th - 9 th May 2015. ISSN 2360- 395X.
 - 3.2 **TĂNASE, Oleg.** Legal incompatibilities - element of legal coercion specific to the state of law. *THE INTERNATIONAL CONFERENCE EUROPEAN UNION'S HISTORY, CULTURE AND CITIZENSHIP* 9th edition University of Pitesti, 13 th - 14 th May 2016. ISSN 2360- 395X.
 - 3.3 **TĂNASE, Oleg.** The social character of coercion. *THE INTERNATIONAL CONFERENCE EUROPEAN UNION'S HISTORY, CULTURE AND CITIZENSHIP* 10th edition University of Pitesti, 12 th - 13 th May 2017.pp 761-764. ISSN 2360-395X.
 - 3.4 **TĂNASE, Oleg.** Legal nature of the constraint. *THE INTERNATIONAL CONFERENCE EUROPEAN UNION'S HISTORY, CULTURE AND CITIZENSHIP* 11 th edition University of Pitesti, 18 th -19th May 2018. pp. 586-593. ISSN 2360-395X.
 - 3.5 **TĂNASE, Oleg.** Considerations on state power and the mode of its implementation. *THE INTERNATIONAL CONFERENCE EUROPEAN UNION'S HISTORY,*

4. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova):
- 4.1 **BALTAGA**, Ecaterina, **TĂNASE, Oleg**. Determinarea esenței sociale a constrângerii prin prisma caracteristicilor sale inerente. În: *Simpozionul International Științifico-Practic „Reglementarea utilizării resurselor naturale: realizări și perspective”*, dedicat aniversării a 70 de ani de la fondarea Facultății Cadastru și Drept a Universității Agrare de Stat din Moldova, 01- 02 octombrie 2021. ISBN 978-9975-64-271-2; 978-9975-64-328-3.
- 4.2 **BALTAG**, Dumitru, **TĂNASE, Oleg**. Statul de drept ca fundament al cercetării problemei constrângerii juridice. În: *Simpozionul International Științifico-Practic „Reglementarea utilizării resurselor naturale: realizări și perspective”*, dedicat aniversării a 70 de ani de la fondarea Facultății Cadastru și Drept a Universității Agrare de Stat din Moldova, 01-02 octombrie 2021, p.464. ISBN 978-9975-64-271-2; 978-9975-64-328-3.

ADNOTARE

TĂNASE Oleg. „Particularitățile constrângerii în statul de drept”. Teză de doctor în drept; Specialitatea: 551.01- Teoria Generală a Dreptului, Chișinău, 2023.

Structura tezei: Introducere, patru capitole, subcapitole, concluzii generale și recomandări, reflectate în pagini text de bază, bibliografie. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: stat de drept, constrângere, mecanism de constrângere, ordine de drept, putere publică, obligație, supunere, garanții, principiile statului de drept, funcțiile statului, etc.

Domeniul de studiu. Teoria generală a dreptului.

Scopul și obiectivele. Scopul tezei constă în efectuarea unei cercetări a particularităților constrângerii juridice în cadrul statului de drept, în identificarea și soluționarea problemelor teoretico-practice a interdependenței dintre formele constrângerii, precum și formularea unor recomandări pentru eficientizarea cadrului teoretic în materia teoriei generale a dreptului.

Obiectivele cercetării: analiza doctrinei juridice, identificarea opiniilor și teoriilor constrângerii juridice în statul de drept; identificarea naturii, esenței și conținutului constrângerii ca fenomen caracteristic tuturor sferelor vieții sociale; cercetarea interconexiunilor metodologice de conținut ale fundamentelor istorico-evolutive, filosofice și morale ale constrângerii; definirea conținutului și mecanismului constrângerii juridice în statul de drept; stabilirea limitelor constrângerii juridice într-un stat de drept; determinarea construcției teoretice a instituției constrângerii juridice; identificarea particularităților constrângerii juridice în unele ramuri de drept.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de esența cercetării, care reprezintă o analiză a definirii conținutului instituției constrângerii juridice și identificarea esenței, locului și rolului ei în edificarea și formarea statului de drept. Noutatea științifică rezidă în *identificarea conținutului constrângerii juridice*, justificarea aplicării acesteia în statul de drept, fiind mijlocul de asigurare a ordinii de drept, care alături de convingere și persuasiune formează o încredere și credință în drept și în statul de drept.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante (problema științifică soluționată) constau în fundamentarea unui conținut al particularităților constrângerii juridice în statul de drept, evidențierea unei interferențe a situațiilor de problemă și de jurisprudență la aplicarea constrângerii juridice. Acestea ne oferă disponibilitatea de-a efectua o evaluare corectă și echitabilă a poziției și particularităților instituției constrângerii juridice în statul de drept. Lucrarea reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretice și aplicative privind esența și conținutul constrângerii juridice, conceptualizarea construcției teoretice a constrângerii juridice. Cele enunțate mai sus ne îndreptățesc să formulăm următoarele elemente de noutate științifică regăsite în textul prezentei lucrări, precum și o valoare aplicativă: - formularea sintagmei „*construcție teoretică a constrângerii juridice*”; - studierea complexă a conceptului de constrângere și argumentarea utilizării sintagmei „*coerciție juridică*” ca element punitiv; - identificarea elementelor ce constituie în ansamblu constrângerea juridică; - evidențierea particularităților fenomenului de constrângere juridică în reglementări naționale și raportarea lor la standardele internaționale.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea unui instrumentar pentru identificarea particularităților constrângerii în statul de drept; caracterizarea trăsăturilor inerente constrângerii juridice; stabilind locul, impactul, valoarea și gradul de dependență a constrângerii juridice pentru funcționarea statului de drept. Constrângerea juridică prin particularitățile sale, natura acesteia și declanșarea mecanismului de implementare în statul de drept nu este studiată *in integrum*, însă prin efectele care le produce este resimțită *ipso facto*. Aceste instrumente juridice fiind necesare într-o societate democratică, așa precum edictează legalitatea și proporționalitatea măsurilor democratice.

Valoarea aplicativă a tezei constă în abordarea ”Particularităților constrângerii juridice în statul de drept”, în câteva aspecte esențiale: în plan teoretico-științific, grație actualității subiectului analizat are natura unei surse științifice care evidențiază în mod inovativ constrângerea juridică; în plan practic – determină situațiile de survenire a constrângerii juridice și aplicarea în modul practic; în plan juridico-didactic, grație utilizării unui areal bibliografic, poate constitui sursă didactică în procesul de predare în cadrul cursului de teorie generală a dreptului.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele intermediare, ideile inițiale, concluziile și recomandările studiului au fost valorificate și validate la conferințe științifice naționale și internaționale, cât și prin publicarea articolelor științifice în reviste specializate naționale și internaționale. Elementele de noutate sunt utilizate în procesul de studii la predarea disciplinei Teoria Statului și Dreptului în cadrul Facultății Drept, ULIM.

ANNOTATION

**TĂNASE Oleg. „The particularities of coercion in the rule of law". Law Doctoral Thesis;
Specialty: 551.01 – General Theory of Law, Chisinau, 2023.**

Structure of the thesis: introduction, four chapters, sub-chapters, general conclusions and recommendations, reflected in basic text pages, bibliography. The results are published in 14 scientific papers.

Key words: rule of law, coercion, mechanism of coercion, rule of law, public power, obligation, obedience, guarantees, rule of law principles, functions of the state, etc.

Field of study. General theory of law.

The purpose and objectives of the thesis. The aim of the thesis is to carry out a research on the peculiarities of legal coercion within the rule of law, to identify and solve the theoretical and practical problems of the interdependence between the forms of coercion, and to formulate recommendations for the improvement of the theoretical framework in the field of general legal theory.

Research objectives: analysis of legal doctrine, identification of views and theories of legal coercion in the rule of law; identification of the nature, essence and content of coercion as a phenomenon characteristic of all spheres of social life; research of methodological interconnections of the content of the historical-evolutionary, philosophical and moral foundations of coercion; definition of the content and mechanism of legal coercion in the rule of law; establishment of the limits of legal coercion in a rule of law; determination of the theoretical construction of the institution of legal coercion; identification of peculiarities of legal coercion in some branches of law.

The novelty and scientific originality of the results obtained is determined by the essence of the research, which is an analysis of the definition of the content of the institution of legal coercion and identification of its essence, place and role in the construction and formation of the rule of law. The scientific novelty lies in identifying the content of legal coercion, justifying its application in the rule of law, being the means of ensuring the rule of law, which together with persuasion and persuasion forms a trust and faith in law and the rule of law.

The results obtained, which contribute to the solution of an important scientific problem (the scientific problem solved), consist in the substantiation of a content of the particularities of legal coercion in the rule of law, the highlighting of an interference of problem and jurisprudence situations in the application of legal coercion. They provide us with the readiness to make a correct and fair assessment of the position and peculiarities of the institution of legal coercion in the rule of law. The work represents a complex research of theoretical and applied problems concerning the essence and content of legal coercion, conceptualization of the theoretical construction of legal coercion. The above points lead us to formulate the following elements of scientific novelty found in the text of the present work, as well as an applicative value; - the formulation of the phrase "*theoretical construction of legal constraint*"; - studying the concept of coercion in a complex way and arguing the use of the phrase "*legal coercion*" as a punitive element; - identifying the elements that together constitute the legal constraint; - highlight the peculiarities of the phenomenon of legal coercion in national regulations and relate them to international standards.

The important scientific problem solved is to develop a toolkit for identifying the peculiarities of coercion in the rule of law; characterizing the inherent features of legal coercion; establishing the place, impact, value and degree of dependence of legal coercion for the functioning of the rule of law. Legal coercion by its particularities, its nature and the triggering of its implementation mechanism in the rule of law is not studied *in integrum*, but by the effects it produces it is felt ipso facto. These legal tools are necessary in a democratic society, as the legality and proportionality of democratic measures dictate.

The applicative value of the thesis lies in the approach to "The particularities of legal coercion in the rule of law", in several essential aspects: on the theoretical-scientific level, thanks to the topicality of the subject analysed, it has the nature of a scientific source that highlights legal coercion in an innovative way; on the practical level - it determines the situations of occurrence of legal coercion and its application in practice; on the legal-didactic level, thanks to the use of a bibliographical area, it can constitute a didactic source in the teaching process in the general theory of law course.

Implementation of scientific results. The intermediate results, initial ideas, conclusions and recommendations of the study have been used and validated at national and international scientific conferences, as well as through the publication of scientific articles in national and international specialized journals. The elements of novelty are used in the study process when teaching the subject Theory of State and Law in the Faculty of Law, Free International University of Moldova.

АННОТАЦИЯ

ТЭНАСЕ Олег. „Особенности принуждения в правовом государстве“. Кандидатская диссертация в области права; Специальность: 551.01 – Общая теория права, Кишинэу, 2023 г.

Структура дипломной работы: введение, четыре главы, подглавы, общие выводы и рекомендации, отраженные на страницах основного текста, библиография. Результаты работы опубликованы в 14 научных статьях.

Ключевые слова: правовое государство, принуждение, механизм принуждения, верховенство права, государственная власть, обязанность, повиновение, гарантии, принципы правового государства, функции государства и др.

Область исследования. Общая теория права.

Цели и задачи. Целью дипломной работы является исследование особенностей правового принуждения в рамках правового государства, выявление и решение теоретических и практических проблем взаимозависимости форм принуждения, а также формулирование рекомендаций по совершенствованию теоретической базы в области общей теории права. **Задачи исследования:** анализ правовой доктрины, выявление взглядов и теорий правового принуждения в правовом государстве; определение природы, сущности и содержания принуждения как явления, характерного для всех сфер общественной жизни; исследование методологических взаимосвязей содержания историко-эволюционных, философских и нравственных основ принуждения; определение содержания и механизма правового принуждения в правовом государстве; установление пределов правового принуждения в правовом государстве; определение теоретической конструкции института правового принуждения; выявление особенностей правового принуждения в отдельных отраслях права.

Новизна и научная оригинальность полученных результатов определяется сущностью исследования, которое представляет собой анализ определения содержания института правового принуждения и выявление его сущности, места и роли в построении и формировании правового государства. Научная новизна заключается в выявлении содержания правового принуждения, обосновании его применения в правовом государстве, являющегося средством обеспечения правопорядка, которое наряду с убеждением и убедительностью формирует доверие и веру в право и правовое государство.

Полученные результаты, способствующие решению важной научной проблемы (решенная научная задача), заключаются в обосновании содержания особенностей правового принуждения в правовом государстве, выделении интерференции проблемных ситуаций и судебной практики в применении правового принуждения. Они дают нам готовность дать правильную и справедливую оценку положения и особенностей института правового принуждения в правовом государстве. Работа представляет собой комплексное исследование теоретических и прикладных проблем, касающихся сущности и содержания правового принуждения, концептуализации теоретической конструкции правового принуждения. Вышеизложенное позволяет сформулировать следующие элементы научной новизны, присутствующие в тексте настоящей работы, а также прикладное значение; - формулировка словосочетания *«теоретическая конструкция правового ограничения»*; - комплексное изучение понятия принуждения и аргументация использования термина *«правовое принуждение»* в качестве карательного элемента; - идентификация правового принуждения; - выделение особенностей феномена правового принуждения в национальных нормативных актах и их соотношение с международными стандартами.

Важной решаемой научной проблемой является разработка инструментария для выявления особенностей принуждения в правовом государстве; характеристика присущих правовому принуждению признаков; установление места, влияния, значения и степени зависимости правового принуждения для функционирования правового государства. Правовое принуждение по своим особенностям, своей природе и запуску механизма его реализации в правовом государстве не изучается *in integrum*, но по тем последствиям, которые оно вызывает, ощущается как таковое. Эти правовые инструменты необходимы в демократическом обществе, так как диктуют законность и соразмерность демократических мер.

Теоретическая значимость заключается в подходе к теме «Особенности правового принуждения в правовом государстве» в нескольких существенных аспектах: на теоретико-научном уровне, благодаря актуальности анализируемой темы, она носит характер научного источника, освещающего правовое принуждение в инновационном ключе; на практическом уровне - определяет ситуации возникновения правового принуждения и его применение на практике; на юридико-дидактическом уровне, благодаря использованию библиографического пространства, может являться дидактическим источником в учебном процессе по курсу общей теории права.

Внедрение научных результатов. Промежуточные результаты, исходные идеи, выводы и рекомендации исследования использованы и апробированы на национальных и международных научных конференциях, а также путем публикации научных статей в национальных и международных специализированных журналах. Элементы новизны используются в учебном процессе при преподавании дисциплины «Теория государства и права» на юридическом факультете ULIM.

TĂNASE OLEG

PARTICULARITĂȚILE CONSTRÂNGERII JURIDICE ÎN STATUL DE DREPT

Specialitatea 551.01 – Teoria generală a dreptului

REZUMATUL tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar:

Tipar digital

Coli de tipar

Formatul hârtiei 60x84 1/16 Hîrtie ofset

Tiraj 50 exemplare

Comanda nr. __

Tipografia SRL "Rucan Invest"
Str.V.Pârcălab nr.52, Chișinău MD-2012